

El resultat d'unes eleccions locals a Ripoll i les infermeres en l'atemptat de Barcelona

Per Carmina Olivé Ferrer

El 29 de maig del 2023 Ripoll es desperta amb la notícia, que tot i temuda, esdevé certa: el partit Aliança Catalana s'erigeix com a guanyador de les eleccions locals. Obté 1.401 vots, amb una participació del 59,41%. Ripoll té una població de 10.641 habitants, 840 dels quals, provinents de diversos països de l'Àfrica.

Amb poques paraules podem definir aquest partit: català, independentista i xenòfob. Una cara visible, Silvia Orriols, el funda el 2020, tres anys després de l'atemptat del 17 d'agost de 2017 a Barcelona i després d'abandonar el Front Nacional de Catalunya. Sembla ser que Oriols té qui l'inspira: Le Pen o Zemmour, o potser també el recent finat Berlusconi, a qui s'ha anomenat el Trump d'abans de Trump.

Migracions, migracions... Un fenomen tan antic com la mateixa estada de l'ésser humà a la Terra. Si les dades ens parlen que va ser a la zona dels grans llacs a l'Àfrica on van haver-hi els primers *homo sapiens*, amb el temps van arribar a tots els indrets del planeta. Fa anys vaig llegir sobre tot això a la saga *Fills de la terra*, de Jean Marie Auel. Potser no hi té gaire a veure amb l'actualitat, però és interessant fer la vista enrere i adonar-nos d'on venim.

Les persones que emigren cerquen una millor condició de vida, però les motivacions i causes poden ser diverses. Entre d'altres, hi ha d'econòmiques, bèl·liques, climàtiques o religioses. Espanya ha estat un país que ha passat de generar emigració el segle XX a rebre'n el XXI.

En les crisis financera i immobiliària, 2007, 2011 i més, la resposta de diferents governs, entre ells l'espanyol, va ser rescatar el sistema financer i abandonar les persones. S'incrementa l'atur, la taxa de suïcidis i els desnonaments. Els rics més rics i els pobres més pobres. En aquest període es considera afortunat qui és *mileurista* i, com acudit de mal gust, es diu que el jovent universitari té tres sortides: per terra, mar o aire. Empreses i centres de salut europeus es beneficien de professionals formats a Espanya a universitats públiques. Infermeres que es necessiten aquí i no es contracten, o se'ls ofereixen contractes precaris, puntuals, pendents elles del telèfon per cobrir amb urgència un torn, o que les *convidin* a fer doble jornada i, si no ho accepten, arriscar-se a que callo el telèfon per sempre. Quin projecte de vida es pot tenir amb aquesta perspectiva?

El govern espanyol disposa d'un Ministeri d'inclusió, seguretat social i migracions. La secretaria d'estat de migracions és l'òrgan responsable de desenvolupar les polítiques migratòries. Les comunitats autònomes i els ajuntaments concreten les polítiques locals.

Val a dir que no és el mateix una migració de rics que una migració de pobres, ni una migració de blancs que una migració de morenos. Les classes socials, d'una banda i el racisme de l'altre. Si ve un xeix àrab, se li posa catifa vermella, si qui emigra és un menor no acompanyat o un marroquí, tindrà les coses difícils, per bé que l'escolaritzin o l'acompanyin els serveis socials fins els 18 anys.

Pel que fa al terrorisme, no hi ha un acord en la seva conceptualització. Si partim del fet que representa la utilització de la violència sistemàtica i indiscriminada per obtenir objectius polítics, com poden alguns països o organismes supranacionals argumentar invasions i guerres? El que fan ells es ven com exportació de la democràcia. Si són ells qui el reben, aleshores sí, es parla de terrorisme.

Per contextualitzar, en part, l'atemptat del 17 d'agost anem enrere i recordem l'11 de setembre de 2001. Vam trencar la migdiada amb les imatges de les torres bessones (11S) de Nova York. Des del sofà estant vam anar veient per televisió les imatges esfereïdores que mostraven com cremava una torre, com s'estavellava un segon avió a l'altre i el caos posterior. Semblava que quedava lluny.

No seria el primer atemptat ni el darrer, però sí que podem afirmar que va commocionar el món i va ser el començament d'un nou moment històric. Altres atemptats van seguir: el 2011 a Noruega. El 2014 a Atocha. El 2016 a París. El juny del 2017 a Londres. El dijous 17 d'agost de 2017 es va produir l'esmentat atac de les Rambles de Barcelona, on van morir 15 vianants i un terrorista i van haver-hi 152 ferits, sense contar les persones que ho van viure i no se'ls considera ferits perquè el mal no es veu, és dins.

Poc abans de les cinc de la tarda una furgoneta blanca es desplaça pel centre de les Rambles fent esses, s'atura, el terrorista mira on hi ha més gent i s'hi dirigeix. Va parant i accelerant el vehicle. 550 metres de terror, des de l'alçada del carrer Bon Succés fins aturar-se al mig de la Rambla, sobre el Mural de Pla de l'Os de Joan Miró, tocant al Mercat de la Boqueria. Baixa el terrorista i fuig creuant el mercat. Això se sabrà més tard. Es perd la seva pista.

Tot i la incertesa del moment, i sense saber encara que era un atemptat, els diferents serveis es posen en marxa atenent a protocols *d'Incident de múltiples víctimes (IMV)*. En un moment determinat es declara "il·lícit penal", el que suposa que sanitaris i bombers passen el lideratge i la gestió als cossos policials. És la policia qui estableix una gàbia de seguretat i dona ordres.

Quan jo estudiava i era viu el dictador, a les infermeres ens reconeixien com ATS, i encara ara s'utilitza aquest terme als mots encreuats. Si el nom fa la cosa, aquí és clavat. Ajudants, imagineu-vos de qui. Sí, dels metges. Les seves mans ens deien.

Mans, el cap no calia, ni per cuidar ni per viure, no fos cas que volguéssim canviar les coses, canviar la vida. El 1977, mort ja Franco, passem a la universitat, capades, diplomatura en deien, un primer cicle universitari que no et condueix al doctorat. Les que el volen fer han d'estudiar un segon cicle o una llicenciatura d'altres disciplines. Seran les que organitzaran el doctorat en infermeria el 2007. Mentre no arribava aquesta data, investigacions, articles i tesis que poc tenen a veure amb el saber infermer: antropologia, filosofia, pedagogia, humanitats o d'altres. Moltes hem estat les infermeres pacients, treballadores i estudioses que hem defensat la tesi a les portes de la jubilació. Algunes, com jo, ens vam esperar a que fos de ciències infermeres.

Si us preguntés què fa una infermera, què em diríeu? Renta culs, atén les ordres del metge, posa injeccions i ènemes? I, sí, fa això en el context de cures i, moltes més coses! No cal sentir-se culpable per tenir aquest pensament, és el mateix que expressa una bona part de l'estudiantat que comença estudis i que en bon nombre vol fer Medicina. A mesura que passa el primer curs, alguna es prepararà per millorar nota a les proves d'accés a la universitat i canviar de facultat, però no la majoria. També n'hi ha que fan el canvi invers, venen de Farmàcia o Medicina, cercant un tracte més directe i humà amb les persones ateses, cercant cuidar i no diagnosticar.

Podem dir que la infermeria és una *disciplina professional*, és a dir, disposa d'una àrea de coneixements propis i aquests coneixements s'orienten a la pràctica professional. Aquesta pràctica professional imbrica tots els sabers i representa el saber en l'acció. Conèixer és un procés que significa captar la realitat i entendre-la; és a la pràctica on el coneixement es pot i deu mostrar, alhora que serà la pràctica reflexionada la que permetrà consolidar els sabers.

Si posem la mirada al que van fer les infermeres el 17A, ens adonarem de les seves competències, dels seus sabers que van molt més enllà que l'aplicació de protocols, l'execució de tècniques o el seguir indicacions d'altres professionals. La presa de decisions en situacions de crisi ens informa de com estan de consolidats aquests sabers.

La Ingrid és una infermera del SEM (sistema d'emergències mèdiques). Educa sola una filla de dos anys, li agrada la feina però hi ha moments durant el 17A que voldria ser a casa. Habitualment treballa a zones segures, no pas a la Rambla. Observa i configura un pla B de protecció mentre va atenent els ferits. Observa, prioritza, punxa i posa un sèrum, medicació EV, deriva el ferit, un cop estabilitzat, amb ambulància al punt mèdic avançat (PMA) que s'ha muntat dalt de tot de la Rambla. Ara es comunica com pot amb una dona alemanya, mostra el saber ètic, personal i empíric. Va al CUAP (centre d'urgències d'atenció primària) Perecamps, entra, se situa, es troba amb un entorn ple de gent, ferits, familiars i professionals. Parla amb les infermeres, es posa a la seva disposició i els diu que és experta en catàstrofes. Les del CUAP atenen habitualment urgències lleus, però coneixen el medi clínic; es posen a treballar conjuntament. Professionalitat, expertesa, sabers i humanitat es complementen; representa també un saber empíric, artístic i personal, d'allò més formal a l'experiència de realitat única, i manera personal de concretar-la. La Ingrid atén un nen de tres anys,

l'estabilitza i l'envia a Sant Pau per ingressar. N'atén un altre i el deriva a Sant Joan de Déu. Veiem el saber empíric.

L'Esperanza és la responsable del CUAP. Era ja a casa després de la jornada laboral, hi torna quan s'assabenta del que està passant. L'arribada és accidentada per què s'ha establert la gàbia. Entra, es queda astorada, fa poc més de dues hores que ha marxat, res a veure. La sala d'espera és plena, cares que no reconeix, uniformes del SEM, els *boxes* a vesar, cadires plenes que s'han reproduït, llengües mil, rostres de diferents ètnies. S'atura, es pregunta *Què és, qui, per què? Unes vacances estroncades... I la vida!* després d'aquest impàs, entra en acció. Se situa, organitza, va donant atenció a les diferents infermeres, què necessiten per cuidar, es comunica per telèfon, no calla. A part del saber personal, ètic i empíric, mostra el saber sociopolític.

L'Albert és un infermer que torna en cotxe de la platja. Treballa a urgències d'un hospital, però el carrer és per passejar. Quan se n'adona que és un atemptat i no una batuda per la droga, habitual al Raval, aparca i es queda per ajudar. Intenta reanimar un noi italià que no se'n surt. Té la sensació que tots els seus sabers li han fugit, que la situació el sobrepassa. S'acosta a l'hotel més proper, on està la dona del noi mort, parla amb ella; a recepció demana un llençol per cobrir el cadàver. Tira avall per la Rambla. *"Sembla Sarajevo"*, diu. Vol ajudar, però camina sol, no està en cap equip. Viu la soledat i el silenci a les Rambles. Acompanya un pare que busca el seu fill, es reclou rere un quiosc i plora, una i una altre vegada, entre atenció i atenció. Ara troba una metgessa amb qui havia treballat. Ella el crida: *"Vine, Albert"*. Restarà amb la doctora i ajudarà. Ara sí en tindrà la vivència. Sabers empíric, ètic i personal.

La Patrícia i en Josep són infermers. Han treballat al SEM i ara són a bombers; amb aquest nou rol els toca està pel rescat i no tant en la cura a ferits. Però el 17A tot ho modifica. La Patrícia és del Parc de Bombers del Poblenou, en Josep, del de l'Eixample. Mentre ella avança els macarrons per sopar, ell acluca els ulls pel que pugui venir. I, sí, sona la sirena als parcs de bombers de Barcelona. Mobilització general. Com primera informació: *"Atropellament massiu a les Rambles"*. Els macarrons es queden a mig fer i el sofà vuit. Coincideixen a la Rambla.

No és un atropellament, és un atac terrorista, un il·lícit penal, el lideratge és dels mossos i no dels bombers. Ells atenen les ordres de la policia, contradictòries a vegades. A en Josep el reclouen a un hotel, per seguretat. Porta llitera i motxilla amb material, atén amb cura i temps suficient ara un ferit, ara un altre. Sap que és un atemptat, se sent que està fent el que pot amb rigor. Pensa també en la seva seguretat. Telefona a la seva dona. *"Estigues tranquil·la, està tot controlat"*, diu, no massa convençut. Veu a través dels vidres la Patrícia amunt i avall de la Rambla. Ella està acompanyada per dos companys bombers. Treballen en equip. Els contempla i veu la seva complicitat. Sap que aquestes experiències creen lligams per sempre. Pensa que voldria ser allà, a la Rambla, però a l'hotel cuida ferits i persones del carrer.

Mentrestant, les urgències de l'Hospital Clínic bullen. Arriba una noia amb una ferida a la cama, es mou neguitosa, parla ràpid, té la cara desencaixada. Mentre l'atenen, arriba un taxi amb quatre ferits, la taxista els diu que hi ha hagut un atropellament

massiu a les Rambles. Fan el triatge, deriven les noies ferides a planta. Sona el telèfon negre, és el SEM, codi 0, traumatisme crani encefàlic (TCE). Activen el box d'aturada cardiorespiratòria (ACR). Mentre un equip atén l'aturada, les altres infermeres es preparen pel que pugui venir. Buiden boxes, en preparen dos més per aturades, omplen les prestatgeries de material.

Reorganització. En molt poc temps, el passadís d'urgències s'omple de professionals voluntaris, bates blanques es confonen amb lliteres, sembla un formiguer sense ordre. Una doctora d'UCI agafa el comandament. "Equips de dos infermeres i tres especialistes mèdics", diu. Mira els equips i, amb bones paraules, envia a casa els professionals sobrants: "Si això s'allarga, us necessitarem a tots descansats, gràcies pel gest". Al box d'atur, aquella tarda-nit, atenen deu ferits. Avaluar, estabilitzar i derivar a quiròfan, UCI o planta.

La Maria i la Joana s'han graduat aquest any. Estan a la UCI de l'Hospital del Mar. Habitualment, porten dos malalts i senten l'acompanyament de les infermeres expertes. A partir de les sis de la tarda comencen a sentir sirenes d'ambulàncies, com una música que no para. S'atabalen, es miren. "Què fem, marxem?". No. Omplen les prestatgeries, posen a mà tot allò que poden necessitar. La cap els diu: "Porteu els malalts ingressats, les expertes atendran els urgents, però observeu, en la mesura que pugueu, després en parlem". Controlen signes vitals, posen medicació a les persones ingressades. Miren i observen què fan i com actuen les infermeres expertes.

Durant la tarda, veuen fractures obertes, embenats arreu, sang, plors i molt dolor, un dolor intern que no calmen els analgèsics. Veuen també el treball en equip de les infermeres, veuen que prenen decisions ràpides que elles dues no entenen. En acabar el torn, després de passar pel filtre de la policia, les espera la família, emoció i reconeixement de feina ben feta i d'aprenentatge per la vida. Un aprenentatge acompanyat, que les ajudarà a adquirir i consolidar els sabers infermers.

La investigació policial assenyala la població de Ripoll (Girona) com l'emplaçament on l'imam Abdelbaqi Es Satti, de 45 anys, hauria instigat a un grup de joves del poble a fer l'atemptat. La preparació es fa a Alcanar (Tarragona), on es produeix ha una explosió fortuïta el 16. L'imam mor i s'accelera l'atemptat. Aquesta improvisació evita que faci encara més mal.

Una de les respostes a l'atemptat, a sis anys vista, ha de ser un govern local de l'extrema dreta catalana? Que un consistori d'una ciutat com Ripoll permeti l'establiment d'un govern local d'extrema dreta? No és suficient viure a la Terra per què no hi hagi un sol individu il·legal? Quina diferència hi ha que es parli una o una altra llengua? Que la pell tingui un color o un altre? O potser el problema ve de la butxaca? De la nissaga, de mirar per sobre l'espatlla?

Migracions n'hi ha hagut sempre. Quines polítiques europees, espanyoles i locals hi ha? Es fa prou? Què pot portar a un jovent que semblava arrelat a Ripoll a fer un atemptat? Cal que morin a la Mediterrània tants i tants éssers humans en la cerca d'una vida millor? Podem aprendre de la professionalitat, generositat i amor que

mostren les infermeres en l'atemptat de Barcelona? Sortim del sofà i de les xarxes socials. La revolució que hem de fer es fa al carrer i a les places, no des de la comoditat d'un sofà o de piulades estèrils.